

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

1. Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1920-1930

Οι προκλήσεις κατά της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και του φιλελευθερισμού

Τα δημοκρατικά κράτη της Ευρώπης όφειλαν να δώσουν μια πειστική απάντηση στα κοινωνικά προβλήματα, σε μια εποχή κατά την οποία παρουσιάστηκαν δύο αυταρχικές προτάσεις διακυβέρνησης:

- Του **Στάλιν**, ο οποίος, μετά τον θάνατο του Λένιν, επιχείρησε την οικοδόμηση του σοσιαλισμού σε μία μόνο χώρα, την ΕΣΣΔ, υπό τη δική του συγκεντρωτική εξουσία και επέβαλε μια αυστηρά προγραμματισμένη οικονομία υπό τον πλήρη έλεγχο του κράτους.
- Του **Μουσολίνι**, ο οποίος, παραφθείροντας το σοσιαλιστικό δόγμα, υπήρξε ο εμπνευστής της φασιστικής ιδεολογίας, θεμελιωμένης στον εθνικισμό και την έξαρση της βίας.

2. ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1923-1930)

Προς την πολιτική σταθεροποίηση

Τα γεγονότα που σφράγισαν την περίοδο μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάννης ήταν:

- Η **επαναφορά** από το φιλοβενιζελικό στρατιωτικό καθεστώς, το οποίο επιβλήθηκε μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, **του κοινοβουλευτικού καθεστώτος** (στο τέλος του 1923).
- Η **ανακήρυξη, με πρωτοβουλία του Αλέξανδρου Παπαναστασίου** στις 25 Μαρτίου 1924 -και η επικύρωση με δημοψήφισμα λίγο αργότερα- **της αβασίλευτης δημοκρατίας**.
- Η **αμφισβήτηση από τη φιλοβασιλική μερίδα του τρόπου θεσμοθέτησης του νέου πολιτεύματος**

κυβερνητική αστάθεια

απειλή επέμβασης του στρατού στην πολιτική ζωή

κατάλυση του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος

επιβολή μιας βραχύβιας δικτατορίας από τον στρατηγό Θεόδωρο Πάγκαλο.

- Η συγκρότηση οικουμενικής κυβέρνησης υπό τον Αλέξανδρο Ζαΐμη.
- Η ψήφιση (το 1927) του νέου Συντάγματος της Ελλάδας.
- Η εκλογική επικράτηση του Κόμματος των Φιλελευθέρων (τον Αύγουστο του 1928) και η **επάνοδος του Ελευθερίου Βενιζέλου**.

Σταθεροποίηση της προεδρευόμενης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

3. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ

Η εκδήλωση και οι συνέπειες της κρίσης (1929-1932)

✓ **Αφορμή:** η ξαφνική ραγδαία πτώση στο χρηματιστήριο της Ν. Υόρκης

✓ **Επιπτώσεις:**

α) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ

- ο διαδοχικές τραπεζικές πτωχεύσεις στις ΗΠΑ και απόσυρση των αμερικανικών κεφαλαίων από την Ευρώπη και ιδίως τη Γερμανία
- ο παγκόσμια μείωση της εμπορικής και βιομηχανικής δραστηριότητας
- ο αποδιοργάνωση του διεθνούς οικονομικού συστήματος και υποτίμηση της αγγλικής λίρας

β) ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ

- ο δραματική αύξηση της ανεργίας

γ) ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

- ο αμφισβήτηση της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας

- *Ενθαρρύνονταν η σταλινική Ρωσία και η φασιστική Ιταλία στο εξωτερικό, αλλά και οι οπαδοί τους στο εσωτερικό των δημοκρατικών χωρών της Ευρώπης και ενισχύονταν στην αντίθεσή τους κατά του φιλελευθερισμού.*
- *Στη Γερμανία το Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα του Αδόλφου Χίτλερ αύξησε εντυπωσιακά τη δύναμή του. Ο Χίτλερ, με πρόσχημα την αντίθεση στον κομμουνισμό και ασκώντας βία κατά των αντιφρονούντων, ανακηρύχθηκε αρχικά «καγκελάριος» κι έπειτα, μετά από δημοψήφισμα το 1934, κατήργησε τη δημοκρατία και αυτοαναγορεύθηκε πρόεδρος του Ράιχ συγκεντρώνοντας όλες τις εξουσίες.*